

university of
 groningen

Alleen volwassen worden in een nieuw land

Een onderzoek naar alleenstaande minderjarige gevluchte meisjes in Nederland en hun ervaringen met hulp tijdens hun transitie naar volwassenheid.

Dewi Helder

S3500284

Master Orthopedagogiek

Faculteit der Gedrags- en Maatschappijwetenschappen

Rijksuniversiteit Groningen

Studiejaar 2023-2024

Onder begeleiding van L. Hacquebord, MSc en prof. dr. M. Smit

Tweede beoordelaar: dr. J. Luijkx

Groningen, 23 april 2024

Woorden: 10876

Samenvatting

In 2023 zijn er ongeveer zesduizend alleenstaande minderjarige gevluchte jongeren in Nederland aangekomen. Deze jongeren komen voor allerlei uitdagingen te staan, waaronder het volwassen worden in een nieuw land. De jongeren krijgen wel hulp tijdens hun transitie naar volwassenheid, maar het is nog onduidelijk hoe de jongeren deze hulp ervaren. Het zou bovendien kunnen dat meisjes andere ervaringen hebben dan jongens. Om hierachter te komen zijn er semigestructureerde interviews afgenomen bij acht alleenstaande gevluchte meisjes en acht alleenstaande gevluchte jongens. Uit de resultaten komen zowel overeenkomsten als verschillen tussen de ervaringen van meisjes en jongens naar voren. Zo vinden zowel meisjes als jongens dezelfde soorten hulp belangrijk, maar geven meisjes vaker aan hun voormalige professionele begeleider te missen en steun te behoeven van deze begeleider. Daarnaast zeggen meer meisjes dan jongens stress te ervaren met betrekking tot het worden van achttien jaar. Er kan geconcludeerd worden dat deze meisjes belang hechten aan de band die zij met hun professionele begeleider hebben en dat zij in deze relatie wellicht andere dingen nodig hebben dan jongens.

Abstract

In 2023 approximately six thousand unaccompanied minor refugee children arrived in the Netherlands. These young people face many challenges, among which becoming an adult in a new country. They do get support during their transition to adulthood, but it is still unclear how they experience this support. Moreover, it might be that girls have different experiences than boys. To gain insights into this, semi structured interviews have been conducted with eight unaccompanied minor refugee girls and eight unaccompanied minor refugee boys. The results show that there are similarities as well as differences between the girls and boys. Both girls and boys indicated to prefer the same kinds of help, however girls more often said that they missed their former mentor and that they wanted support from them. In addition, the girls were more stressed about becoming eighteen. What can be concluded is that these girls attach importance to the relationship they have with their mentor and that they might need different things within this relationship than boys.

Inleiding

In 2023 vroegen ongeveer vijftigduizend mensen in Nederland asiel aan, waaronder bijna zesduizend kinderen die zonder ouder of voogd in Nederland aankwamen (Immigratie- en Naturalisatiedienst [IND], 2023). Deze kinderen worden ook wel alleenstaande minderjarige vreemdelingen (AMV's) genoemd. In het vervolg van deze these zal echter van alleenstaande gevluchte jongeren gesproken worden om te benadrukken dat zij in eerste plaats jongeren zijn. Het aantal alleenstaande gevluchte jongeren dat in Nederland aankomt, is de afgelopen jaren fors toegenomen (Centraal Bureau voor de Statistiek [CBS], 2023). In 2023 kwamen de meeste van deze kinderen uit Eritrea en Syrië (IND, 2023). Het grootste gedeelte van de alleenstaande gevluchte kinderen die in Nederland aankomen is jongen, zo arriveerden er in 2022 3815 alleenstaande gevluchte jongens tegenover slechts 390 meisjes (CBS, 2023).

De alleenstaande minderjarige gevluchte jongeren die in Nederland aankomen, krijgen een voogd toegewezen. Voogdijinstelling Nidos neemt deze voogdijtaak op zich totdat de jongeren achttien zijn en als volwassen beschouwd worden. Volwassen worden is volgens Arnett (2014) echter geen proces dat stopt zodra iemand achttien wordt, het is een proces dat kan voortduren tot iemand ver in de twintig is. Arnett noemt dit 'emerging adulthood' (ontluikende volwassenheid). Arnett legt bij zijn theorie uit dat deze vooral opgaat voor mensen in de westerse wereld. Zijn theorie is gebaseerd op westerse culturele normen en waarden, die veelal individualistisch zijn, en houdt geen rekening met normen en waarden van niet-westerse culturen (Arnett, 2014). Alleenstaande gevluchte jongeren die in Nederland aankomen, komen vaak uit een land waarin hele andere, vaak collectivistische culturele normen en waarden gelden (Nelson & Lustur, 2014). Het zou dan ook kunnen dat deze jongeren zich niet of nauwelijks herkennen in aspecten van persoonlijke ontwikkeling in het kader van volwassen worden zoals deze in de westerse wereld worden gezien. Bovendien is het concept volwassenheid een sociaal construct, wat betekent dat het niet alleen per cultuur, maar ook per persoon kan verschillen wat eronder verstaan wordt (Nelson & Lustur, 2014).

Naast het wennen aan de nieuwe cultuur, zijn er meer uitdagingen waarvoor alleenstaande gevluchte jongeren komen te staan. Winkens en collega's (2023) noemen vier uitdagingen: bereiken van educatie en werk; voorbereiden op zelfstandig wonen; opbouwen van een sociaal netwerk; en vormen van een identiteit en een gevoel van 'belonging'. Het in meer of mindere mate verwezenlijken van de vier uitdagingen is nodig om te komen tot twee aspecten die volgens Winkens en collega's (2023) kenmerkend zijn voor volwassenheid, namelijk voldoende zelfredzaamheid en het vinden van een plek in de maatschappij.

De leeftijden waarop alleenstaande gevluchte jongeren in Nederland aankomen, lopen uiteen, maar de meesten van hen zijn zestien of zeventien jaar (CBS, 2023). Aangezien de voogdij vervalt zodra zij achttien worden, betekent dit dat veel jongeren maar een korte tijd onder voogdij staan. Ruitenburg en collega's (2022) stellen dat volgens verschillende onderzoeken de overgang naar achttien jaar bij veel alleenstaande minderjarige gevluchte jongeren tot problemen leidt omdat de begeleiding van deze jongeren dan verandert. Zo stoppen veel voorzieningen en begeleiding die zij vanuit Nidos en diens contractpartners krijgen en hebben de meeste alleenstaande gevluchte jongeren weinig tijd om de mate van zelfstandigheid te ontwikkelen die nodig is om op eigen benen te kunnen staan (Ruitenburg et al., 2022). Hierdoor kunnen zich problemen voordoen op gebieden als schoolgang en financiën. Tevens kampen veel alleenstaande gevluchte jongeren, mede door de hiervoor genoemde problemen, met psychische gezondheidsproblemen (Ruitenburg et al., 2022). Vanaf 1 januari 2023 is het voor alleenstaande gevluchte jongeren mogelijk om gebruik te maken van Verlengde Opvang (Vereniging van Nederlandse Gemeenten [VNG] & Nidos, 2022). Deze mogelijkheid is in het leven geroepen om te zorgen dat overgang naar meerderjarigheid vergemakkelijkt. De Verlengde Opvang is mogelijk van achttien tot en met 21 jaar en stelt de jongeren in staat om na hun achttiende verjaardag langer in hun huidige woonsituatie te blijven wonen of om ambulante begeleiding te ontvangen van Nidos en contractpartners als ze besluiten zelfstandig te gaan wonen (VNG & Nidos, 2022). Het doel van de Verlengde Opvang is om de zelfredzaamheid en integratie van de jongeren te vergroten (VNG & Nidos, 2022). Naast de begeleiding die de jongeren van professionals zoals Nidos en begeleidingsorganisaties krijgen, zijn er ook informele hulpbronnen waarbij de jongeren terecht zouden kunnen. Zo stellen Winkens en collega's (2023) dat onder andere sociale relaties zoals familie, vrienden, leeftijdsgenoten en klasgenoten alleenstaande gevluchte jongeren steun kunnen bieden. In deze these worden zowel begeleiding als steun bedoeld wanneer het gaat over de hulp die de jongeren krijgen.

In onderzoeken die gedaan zijn naar de transitie naar volwassenheid bij alleenstaande gevluchte jongeren worden veelal uitsluitend jongens meegenomen en in sommige slechts een paar meisjes. Hierdoor is er weinig bekend over de ervaringen van alleenstaande gevluchte meisjes rondom de transitie naar volwassenheid en het zou dan ook goed kunnen dat deze anders zijn dan die van jongens (Bjerneld et al., 2018). Brook en Ottemöller (2020) concluderen bijvoorbeeld in hun onderzoek dat het zou kunnen dat alleenstaande minderjarige gevluchte meisjes een grotere behoefte hebben aan sociale relaties met en steun van hun vrouwelijke begeleider. Ook op het gebied van psychische gezondheid zijn verschillen gevonden tussen

alleenstaande gevluchte jongens en meisjes. Zo blijken meisjes vaker last te hebben van post-traumatische stress stoornissen en depressieve klachten (Mohwinkel et al., 2018). Hiernaast hebben Gomez-Baya en collega's (2019) tussen meisjes en jongens verschillen gevonden op sociaal gebied, zo zijn meisjes meer sociaal geëngageerd en hebben ze meer positieve sociale relaties. Tevens hebben ze meer empathie en sympathie, meer gevoel van integriteit en meer respect voor de regels van de cultuur en maatschappij (Gomez-Baya et al., 2019).

Het doel van deze these is inzichten verkrijgen in de manier waarop alleenstaande gevluchte meisjes de hulp tijdens hun transitie naar volwassenheid ervaren, of ervaringen met hulp tijdens de voogdijperiode verschillen met de ervaringen als ze geen voogd meer hebben en of de ervaringen van alleenstaande gevluchte meisjes verschillen van die van jongens. De hoofdvraag van dit onderzoek luidt dan ook: *hoe ervaren alleenstaande gevluchte meisjes met verblijfsrecht in Nederland de hulp die zij krijgen tijdens hun transitie naar volwassenheid in vergelijking met alleenstaande gevluchte jongens?* Om deze vraag te kunnen beantwoorden zijn er drie deelvragen opgesteld. De eerste deelvraag is: *hoe ziet de hulp van de jongeren die niet meer onder voogdij staan eruit vergeleken met de hulp die zij kregen toen zij nog wel onder voogdij stonden en wat vinden de jongeren van deze hulp?* De tweede deelvraag luidt: *hoe ziet de hulp van de jongeren eruit die zich specifiek richt op het worden van achttien jaar en wat vinden zij van deze hulp?* De derde deelvraag is: *is er een verschil in de manier waarop meisjes en jongens de hulp die zij krijgen, ervaren?*

In het vervolg van deze these zal allereerst de methode uitgelegd worden gevolgd door de resultaten. Hierna volgen de conclusie en discussie, waarin onder andere de resultaten geïnterpreteerd zullen worden. Eveneens zullen de sterke punten en beperkingen van dit onderzoek besproken worden en zullen er aanbevelingen gedaan worden voor zowel vervolgonderzoek als de praktijk.

Methode

Ontwerp

Dit onderzoek is een kwalitatief onderzoek dat deel uitmaakt van een groter longitudinaal onderzoek. Om de onderzoeksvragen te beantwoorden, wordt gebruik gemaakt van interviews die zijn afgenomen tijdens het grotere, longitudinale onderzoek. Elke jongere wordt tijdens dat onderzoek drie keer geïnterviewd, waarbij tussen elk interview ongeveer een jaar zit. In het onderzoek van deze these zullen de eerste twee interviewmomenten meegenomen worden.

Participanten

In deze these zijn zestien alleenstaande gevluchte jongeren met een verblijfsvergunning meegenomen: alle acht meisjes die in het grotere longitudinale onderzoek geïnterviewd zijn en acht aan hen gekoppelde jongens (zie tabel 1). Tijdens het koppelen van de paren is getracht elk meisje te koppelen aan een jongen die een overeenkomstige woonvorm had tijdens de voogdij; die dezelfde leeftijd had tijdens het eerste interview; die een overeenkomstig geboorteland had; en die dezelfde contractpartner had, die de opvang en dagelijkse begeleiding verzorgde. Van zeven van de acht paren is de koppeling op alle vier de gebieden gelukt. Het laatste paar heeft echter niet dezelfde leeftijd tijdens het eerste interview, de jongen staat nog onder voogdij en het meisje niet meer, en ook hebben ze geen overeenkomstig land van herkomst.

Tabel 1

Koppeling participanten

Meisje	Leeftijd t0	Gekoppelde jongen	Leeftijd t0	Woonvorm t0	Overeenkomstige contractpartner	Overeenkomstig geboorteland
Saba*	17	Yonas	17	KWG	Ja	Ja
Rahel	17	Abraham	17	KWE	Ja	Ja
Nasreen	18	Mohamed	18	KWE	Ja	Ja
Daba	17	Mahmoud	18	OWG	Ja	Nee
Miryam	17	Abdel	17	OWG	Ja	Ja
Amna	17	Solomon	17	KWE	Ja	Ja
Farah	17	Ahmed	17	KWE	Ja	Ja
Aisha	18	Khaled	18	KWE	Ja	Ja

Noot. KWG = kindervoorgroep, KWE = kleine wooneenheid, OWG = opvang en wonen in gezinsverband. *Dit zijn gefingeerde namen.

Instrument

De interviews die zijn afgenomen in het kader van het grotere, longitudinale onderzoek, zijn semigestructureerd. Deze interviews bestaan uit twee delen. Het eerste gedeelte van het interview brengt op verschillende domeinen de zelfredzaamheid in kaart (zie bijlage A), het tweede gedeelte richt zich op ervaringen met begeleiding (zie bijlage B). Het tweede gedeelte van de interviews vormt de voornaamste bron voor deze these, aangezien dit onderzoek de ervaringen van de jongeren met de hulp rondom hun transitie naar volwassenheid als focus heeft. Deze onderwerpen kwamen echter ook veelvuldig ter sprake tijdens het eerste gedeelte van het interview en de zaken die hier besproken werden, kwamen niet altijd nogmaals aan de orde in het tweede gedeelte van het interview. Om deze reden is besloten om het eerste deel ook mee te nemen in het onderzoek, voor zover hulp aan de orde komt.

Procedure

Via contractpartners van Nidos zijn alleenstaande gevluchte jongeren met een verblijfsvergunning geworven die mee wilden werken aan het grotere, longitudinale onderzoek. Tijdens het eerste interview in 2022 stonden zij bijna allemaal nog onder voogdij, maar tijdens het tweede interview in 2023 hadden zij geen van allen nog een voogd omdat ze meerderjarig waren geworden. De interviews zijn afgenomen op een door de jongeren zelfgekozen locatie, zoals bij de jongere thuis of in een koffiezaak. Voor het interview is met de jongeren besproken of zij het interview in het Nederlands wilden doen of via telefonische tolk. De interviews zijn opgenomen, mits hiervoor van tevoren toestemming was verkregen middels informed consent. Als er geen audio-opname gemaakt kon worden, zijn er uitgebreide aantekeningen van het interview gemaakt. Na het interview heeft iedere jongere een cadeaubon ter waarde van 10 euro ontvangen.

Analyse

De interviews zijn thematisch geanalyseerd. Allereerst zijn de interviews getranscribeerd in F4. De transcripten zijn vervolgens door de onderzoeker gelezen waarna met behulp van ATLAS.TI door middel van open codering op inductieve wijze de eerste relevant geachte onderdelen geselecteerd zijn. Het coderen is hierna middels axiale codering verfijnd.

De resultaten hiervan zijn gecategoriseerd met behulp van deze codes waaruit verschillende thema's naar voren kwamen. Om inzichten te verkrijgen in de ervaringen van de jongeren met hulp voor- en nadat ze achttien geworden waren, zijn de interviews van de jongeren toen ze minderjarig vergeleken met de interviews van de jongeren toen ze meerderjarig waren. Hierbij is er gekeken naar de overeenkomsten en verschillen tussen en binnen de thema's die bij de jongeren gevonden zijn. Om vervolgens inzichten te vergaren over mogelijke overeenkomsten en verschillen met betrekking tot deze ervaringen tussen meisjes en jongens, zijn deze twee groepen op dezelfde manier met elkaar vergeleken.

Resultaten

Allereerst zal uiteen worden gezet van wie de jongeren aangeven hulp te krijgen, zowel tijdens als na de voogdijperiode. Daarna zal worden uitgelegd wat voor hulp de jongeren krijgen voordat zij achttien zijn en wat zij hiervan vinden. Vervolgens zal worden verteld hoe de hulp er na de voogdijperiode uitziet en ook hierbij wordt uiteengezet wat de jongeren vinden. Hierna komt de hulp gericht op de transitie naar volwassenheid aan bod, waarbij wederom de ervaringen van de jongeren naar voren komen. De ervaringen van meisjes en jongens zullen hierbij met elkaar vergeleken worden, zodat de derde deelvraag van deze these goed beantwoord zal kunnen worden.

Van wie hulp tijdens en na de voogdijperiode

In tabel 2 is te zien van wie de alleenstaande gevluchte jongeren aangeven hulp te krijgen. Aangezien bleek dat er veel overlap zat tussen van wie de jongeren tijdens en na de voogdijperiode aangaven hulp te krijgen, is ervoor gekozen om dit in één tabel weer te geven. Van wie de jongeren aangeven hulp te krijgen, kan onderverdeeld worden in vier groepen: (semi)overheidsinstanties, begeleidingsorganisaties, sociaal netwerk en overig.

Tabel 2

Van wie de alleenstaande gevluchte jongeren hulp krijgen.

Groepen			
(Semi)overheidsinstan ties	Begeleidingsorganisaties	Sociaal netwerk	Overig
<u>DUO</u>	<u>VWN</u>	Familie	Omstanders
IND	Contractpartners	Partner	
Nidos/voogd	Rode Kruis	Vrienden	
<u>Contactpersoon van de gemeente</u>	Mentor	Huisgenoten	
Docenten		Lotgenoten	
		Buurtgenoten	
		Kennissen van familie	
		Vrijwilligers (niet van organisatie)	

Noot. De categorieën die onderstreept zijn, werden alleen genoemd door jongeren toen zij niet meer onder voogdij stonden. Niet onderstreepte categorieën werden zowel tijdens als na de voogdijperiode door de jongeren genoemd. DUO = Dienst Uitvoering Onderwijs. IND = Immigratie- en Naturalisatiedienst. VWN = Vluchtelingenwerk Nederland.

Tijdens het eerste interview, woonden vrijwel alle jongeren in een kleine wooneenheid (KWE), een kindervoogdijgroep (KWG) of in een gezin: Opvang en Wonen in Gezinsverband (OWG). Veel jongeren die in een KWE of KWG woonden, kregen hulp van de mentoren daar. De jongeren konden naar deze mensen toe met alledaagse vragen en de mentoren hielden de jongeren in de gaten. Woonden de jongeren echter bij een opvanggezin, dan waren de leden van het opvanggezin veelal het eerste aanspreekpunt.

Al deze jongeren hadden, toen ze nog geen achttien waren, een voogd. Vaak kwam een voogd bij jongeren die in een KWE of KWG woonden eens in de maand langs om het een en ander te bespreken. Als jongeren bij een opvanggezin woonden, dan zagen ze hun voogd veelal iets vaker en was de voogd ook het aanspreekpunt voor bepaalde regelzaken, die in de KWE of KWG door de mentoren werden opgepakt.

Nadat de jongeren achttien waren geworden, bleven sommigen nog enige tijd wonen in de KWE of KWG en zij kregen dan veelal nog dezelfde hulp van een mentor als voordat ze achttien waren. Eén jongen legt uit dat het uitmaakt of er nog jongeren van onder de achttien jaar in de KWE of KWG wonen. Bij deze jongere is dat namelijk niet het geval en komen de mentoren enkel eenmaal in de week langs om te kijken hoe het met de jongeren gaat terwijl dit voorheen vaker was. De jongeren die op zichzelf woonden nadat ze achttien geworden waren, gaven aan hulp te krijgen van bijvoorbeeld Vluchtelingenwerk of andere begeleidingsorganisaties. Zij wonen niet meer begeleid, maar krijgen wel ambulante begeleiding van organisaties. De jongeren geven aan hierdoor vaker telefonisch contact te hebben met hun begeleider. Sommige alleenstaande gevluchte jongeren zijn bezig met gezinshereniging, waarbij er door de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND) gekeken wordt of het gezin van de jongeren ook naar Nederland mag komen. Voordat de jongeren achttien waren kregen zij hierbij hulp van Nidos. De jongeren die na de beëindiging van de voogdij nog bezig waren met gezinshereniging kregen deze hulp in sommige gevallen nog steeds van Nidos, in andere gevallen kwam deze hulp van de gemeente of van Vluchtelingenwerk Nederland (VWN).

Hulp tijdens de voogdijperiode

De zaken waarmee de jongeren tijdens de voogdijperiode in het dagelijks leven aangeven hulp te krijgen, lopen sterk uiteen. Ze kunnen ondergebracht worden in de volgende acht domeinen: regelzaken, financiën, taal, welzijn, tijdsbesteding, algemene dagelijkse levensverrichtingen (ADL), kennis van de maatschappij en huisvesting. Deze domeinen zullen allemaal kort toegelicht worden.

De hulp die jongeren binnen deze domeinen krijgen, is te onderscheiden in drie vormen. Ten eerste kan deze hulp zich richten op ondersteuning bij specifieke taken, zoals het beheren van financiën, het vinden van huisvesting of het uitvoeren van huishoudelijke taken. Ten tweede kunnen jongeren hulp ontvangen die hen stimuleert om zelf bepaalde acties te ondernemen of doelen na te streven, hierbij kan gedacht worden aan het zoeken naar werk of het vinden van een passende opleiding. Ten derde kan de hulp gericht zijn op het psychosociale welzijn van de jongere, bijvoorbeeld door een luisterend oor te bieden.

Regelzaken

Onder regelzaken valt het grootste deel van de hulp die de jongeren krijgen. Zo geven veel jongeren aan hulp te krijgen met het maken van afspraken bij bijvoorbeeld de dokter of school. Sommige jongeren geven daarbij aan dat hun mentor of voogd ook met ze meegaat naar de desbetreffende afspraak. Hiernaast krijgen vrijwel alle jongeren hulp vanuit Nidos met hun gezinshereniging, dit is vaak een andere persoon dan hun voogd. Deze mensen van Nidos faciliteren het contact tussen de jongere en de IND. Eén jongen krijgt hulp van zijn mentor met betrekking tot dit onderwerp: hij was het contact met zijn familie verloren en heeft met behulp van mentor het Rode Kruis ingeschakeld. Ook geeft een aantal jongeren aan hulp te krijgen met regelzaken rondom werk. Hierbij kan het gaan om het zoeken van een geschikte werkplek, het schrijven van een sollicitatiebrief, het voorbereiden op een sollicitatiegesprek en het op orde brengen van de benodigde documenten. Tevens vertelt een aantal jongeren hulp te krijgen met regelzaken omtrent school of opleiding. Hieronder valt bijvoorbeeld het bestellen van boeken, maar ook het samen nadenken over een passende opleiding. Daarnaast geven veel jongeren aan hulp te krijgen van hun mentoren rondom het regelen van sport, hierbij valt bijvoorbeeld te denken aan het aanschaffen van een sportpas of het inschrijven voor zwembles. Tot slot noemt één jongere specifiek dat hij hulp krijgt met regelzaken die via het internet gaan.

Financiën

De jongeren krijgen als zij nog geen achttien zijn allemaal geld van Nidos om daarvan hun boodschappen en andere dagelijkse behoeften te betalen. Veel jongeren geven aan dat zij naast het maandelijkse bedrag eens in de zoveel tijd van Nidos een toelage krijgen voor bijvoorbeeld het kopen van kleding. Toch noemen de jongeren het geld van Nidos vaak niet als enige inkomstenbron, zo hebben twee minderjarige jongens en vier minderjarige meisjes een bijbaan waaruit zij inkomsten genereren. Een aantal jongeren vertelt daarbij dat zij hulp krijgen met het regelen van de financiën. Het is vaak de mentor die hierbij genoemd wordt en deze helpt de jongere dan met het creëren van overzicht. Tevens zijn er jongeren die zeggen dat ze wel eens geld van hun mentor hebben geleend als zij niet uitkwamen met hun geld. Hiernaast zijn er jongeren die vertellen dat Nidos een bekeuring voor hen betaalde.

Taal

Een aantal jongeren vertelt dat zij hulp krijgen van een taalmaatje om de taal beter te leren. Hiernaast noemen alle jongeren dat zij hulp krijgen met hun post, wanneer zij niet begrijpen waar het over gaat. Een gedeelte van de hulp omtrent post gaat om de taal, namelijk wanneer jongeren niet begrijpen wat er in de brief staat doordat zij de woorden niet kennen. Een deel van de jongeren geeft aan eerst zelf met behulp van een vertalingsprogramma de inhoud van de brief te proberen te begrijpen alvorens naar mentor, voogd, vrienden of familie te gaan voor hulp. Het andere gedeelte van de hulp omtrent post betreft de inhoud van de brieven, waarbij er vaak zaken zijn die geregeld moeten worden. Uit de hulp met taal rondom post vloeit dan ook vaak hulp met regelzaken omtrent de inhoud van de brief voort.

Welzijn

Veel jongeren geven aan steun te ontvangen vanuit hun omgeving. Zij kunnen bijvoorbeeld met uiteenlopende zaken terecht bij hun familie of, wanneer de familie niet in Nederland woont, bij mentor en vrienden. Sommige mentoren vragen bijvoorbeeld hoe het gaat en hebben oog voor de mentale gezondheid van de jongere. Ook geeft een aantal jongeren aan dat de mentor er altijd voor ze is als zij even willen praten. Hiernaast vertellen drie jongeren steun te ervaren van lotgenoten: mensen die zij kennen die eenzelfde reis hebben gemaakt en die veelal ook uit hetzelfde land van herkomst komen. Eén van de meisjes geeft tevens aan dat zij steun ontvangt van haar docent wanneer het niet zo goed met haar gaat. Zij vertelt dat ze wat problemen met haar fysieke gezondheid heeft. Als het op school fysiek niet goed gaat, stelt

de docent haar gerust en brengt haar naar huis. Tot slot geven veel jongeren aan steun te ontlenen aan hun religie.

Tijdsbesteding

Sommige jongeren vertellen dat de mentor activiteiten met ze onderneemt. Eén jongere vertelt bijvoorbeeld dat hij samen met zijn huisgenoten en hun mentor heeft gebowld. Twee meisjes vertellen dat de mentor hen helpt met zwemles. Deze mentor geeft deze meisjes zelf zwemles, omdat er te weinig plek was om op les te gaan. Veel jongeren geven aan dat ook vrienden een belangrijke rol spelen in het ondernemen van activiteiten, zo sporten ze samen of gaan ze samen shoppen. Eén meisje geeft aan weinig contacten te hebben, maar af en toe wel met collega's samen iets te gaan drinken.

Algemene dagelijkse levensverrichtingen (ADL)

De jongeren die in een KWE of KWG wonen, vertellen dat de mentoren die daar aanwezig zijn hen in verschillende mate helpen met zaken rondom hun ADL. Hierbij valt te denken aan het doen van boodschappen, het helpen met koken en het helpen met schoonmaken. Tevens helpt een mentor een jongere met het halen van zijn medicatie bij de apotheek.

Kennis van de maatschappij

Veel jongeren geven aan dat zij het reizen met het openbaar vervoer van een mentor hebben geleerd. Hierbij hebben zij vaak uitgelegd gekregen hoe de apps die hierbij horen, werken. Hiernaast vertelt een aantal jongeren dat zij de regels van de maatschappij ook deels hebben geleerd van mentor, vrienden of familie. Ook is er één jongen die vertelt dat hij omstanders soms om hulp vraagt als hij dat nodig heeft, hierbij geeft hij als voorbeeld dat hij mensen op het station om hulp heeft gevraagd toen hem iets niet lukte met een treinkaartje.

Huisvesting

De jongeren die nog geen familie in Nederland hebben bij wie ze kunnen wonen, krijgen via Nidos huisvesting. Hiervoor hoeven zij voordat ze achttien zijn nog niet te betalen.

Ervaringen met hulp tijdens de voogdijperiode

Alle jongeren geven aan de hulp die zij tijdens hun voogdijperiode krijgen erg te waarderen en er zijn dan ook meerdere jongeren die zeggen dat alle hulp die zij krijgen erg

belangrijk is. Bepaalde soorten hulp worden extra gewaardeerd, maar de jongeren noemen ook tekortkomingen. Om dit in kaart te brengen zullen eerst de ervaringen van de meisjes aan bod komen en daarna de ervaringen van de jongens.

Ervaringen van meisjes

De meisjes vertellen dat er bepaalde soorten hulp zijn die zij het allerbelangrijkst vinden. Drie meisjes vinden de hulp die zij krijgen bij het lezen en begrijpen van de post het belangrijkste. Een meisje zegt: *“en als dat uh brief lezen of naar welke ding ik moet gaan dat ook”* (Rahel, t0, 17 jaar) en benadrukt daarmee dat de ondersteuning die ze ontvangt bij het navigeren naar de juiste organisaties voor haar eveneens van groot belang is. Ook een ander meisje noemt deze hulp bij wegwijzen worden in de maatschappij als belangrijkste. Bij een ander meisje komt hulp bij de post op een gedeelte eerste plek: *“ja het belangrijkste is met familie en ja uh met post, wat het over is en zo”* (Amna, t0, 17 jaar), hulp bij haar gezinshereniging is voor haar namelijk ook heel belangrijk. Weer een ander meisje vindt de hulp die zij van haar taalmaatje krijgt het allerbelangrijkste. Tot slot vertelt een meisje dat zij de hulp die zij krijgt bij het vinden van werk het meest waardeert.

Toch mist een aantal meisjes wel bepaalde hulp. Eén meisje zou graag meer hulp krijgen bij het zoeken van en het inschrijven bij een nieuwe school. Dit meisje geeft hiernaast aan dat zij graag hulp zou krijgen omtrent problemen die haar zus heeft en zegt hierover: *“wij hebben echt heel graag help nodig om om eigen woonruimte te vinden zegmaar”* (Daba, t0, 17 jaar). Ook zijn er vier meisjes die vertellen dat ze hulp zouden willen met het realiseren van een hobby. Eén van deze meisjes wil graag op zwembad, maar zegt: *“ik wil wel zwembad maar ja maar mijn contactpersoon zei tegen mij dat lukt niet want jij bent zeventien. Jij hebt jouw diploma niet nodig niet meer.”* (Miryam, t0, 17 jaar). Een ander meisje wil graag op volleybal, maar weet niet bij wie ze moet zijn om dit te realiseren en het derde meisje wil graag op vioolles, maar ook dat lukt niet.

Ten slotte zijn er twee meisjes die aangeven dat zij niet de hulp krijgen die zij nodig hebben. Eén van deze meisjes krijgt niet de antwoorden die zij zoekt, waardoor zij zich onbegrepen voelt. Zij zou graag iemand vinden om samen na te denken en zegt hierover: *“ik vind niemand like my thinking or like my personality my way of living the life”* (Miryam, t0, 17 jaar). Ook een ander meisje geeft aan niet de juiste hulp te krijgen: *“ja bijvoorbeeld ik wil met huiswerk, ik vraag help met huiswerk en zij willen boodschappen gaan doen.”* (Amna, t0, 17 jaar). Zij krijgt op dat moment niet de hulp waar zij om vraagt, omdat haar mentor in dit geval iets anders wil doen.

Ervaringen van jongens

Ook door de jongens worden er bepaalde hulpsoorten genoemd die zij het belangrijkste achten. Drie jongens geven aan dat zij de hulp met kennis over de maatschappij, dus waarvoor je bij welke organisatie terecht kan, en de wegwijzing hiernaartoe erg belangrijk vinden. Een vierde jongen noemt iets soortgelijks, maar vindt vooral hulp bij het ontcijferen van zijn post van grote waarde. Hiernaast is er een jongen die zegt: *“nou belangrijkste is gewoon dat van over mijn gezin, gezinshereniging, en het andere is van de tandarts, om de beugels ook erbij te zetten, dat was het belangrijkste.”* (Abraham, t0, 17 jaar). Tot slot is er een jongen die specifiek de financiële hulp die hij krijgt erg fijn vindt.

Ook de jongens geven aan dat er bepaalde vormen van hulp ontbreken. Eén jongen zegt niets te missen, *“maar ik vind het niet erg als iemand mij vertelt wat ik na mijn achttien kan doen. Daar heb ik wel oren aan”* (Abraham, t0, 17 jaar). Hiernaast zijn er twee jongens die zeggen graag zwemles te willen, waarover één jongen zegt: *“maar ik wil graag ehh ook eh zwemmen leren. Zwemmen leren, maar mijn voogd zei [onverstaanbaar] ik heb ik weer BSN-nummer, BSN nodig.”* (Abdel, t0, 17 jaar).

Overeenkomsten en verschillen ervaringen

Tijdens dit eerste interview hechtten dus zowel de meisjes als de jongens de meeste waarde aan hulp die post, wegwijs worden in de maatschappij of gezinshereniging betrof. Bij dit interview werden er door de meisjes meer hulpvormen gemist dan door de jongens. De meisjes misten hulp bij school, hulp met problemen die familie had en hulp bij het realiseren van een hobby. De jongens die hulp misten gaven aan graag zwemles te willen en te willen weten wat er zou gaan gebeuren zodra ze achttien zouden worden. Twee meisjes geven bovendien aan onjuiste hulp te krijgen, terwijl geen van de jongens zegt dat zij onjuiste hulp krijgen.

Hulp na voogdijperiode

Nadat de voogdijperiode geëindigd is, komen de acht eerdergenoemde domeinen weer naar voren als het gaat om de vraag hoe de hulp eruitziet, al ziet de invulling van de domeinen er ietwat anders uit dan tijdens de voogdijperiode.

Regelzaken

De jongeren geven aan hulp te krijgen met regelzaken als zij hierom vragen. De regelzaken die ter sprake komen zijn: afspraken maken, geldzaken, school of studie, huisvesting en gezinshereniging. In veel gevallen ziet deze hulp er hetzelfde uit als toen de jongeren nog onder voogdij stonden, maar de hulp gaat vaker telefonisch. Waar zij namelijk eerder hulp konden inschakelen van mentoren die meerdere uren per week aanwezig waren, komen de mensen van de begeleidingsorganisaties zoals VWN nu minder vaak langs en kunnen ze hen vooral telefonisch bereiken.

Financiën

Wat financiën betreft vindt er een verandering plaats wanneer de jongere achttien wordt. Zij krijgen geld van DUO als zij studeren of van de gemeente als zij recht hebben op een uitkering. Een aantal jongeren heeft ook een baan om meer inkomsten te genereren en een aantal geeft aan niet rond te kunnen komen als zij niet zouden werken.

Taal

Het verschilt per jongere of zij hulp krijgen met de taal bij bijvoorbeeld brieven lezen. De meeste jongeren geven aan dit nog steeds vaak nodig te hebben en zij krijgen afhankelijk van hun woonplek fysieke of telefonische hulp. Een paar jongeren geeft aan dat zij vrijwel geen hulp meer behoeven, omdat zij al veel geleerd hebben op dit gebied.

Welzijn

Zoals in tabel 2 is weergegeven, blijven veel mensen van wie de jongeren hulp krijgen voordat ze achttien zijn betrokken nadat zij achttien geworden zijn. Wel vindt er bij veel van de jongeren een wisseling in professionele begeleiding plaats, vooral wanneer de jongeren op zichzelf gaan wonen, waarbij de begeleiding van Nidos en contractpartners wegvalt en er bijvoorbeeld begeleiding van VWN wordt ingezet. Een aantal jongeren geeft aan deze wisseling lastig te vinden; ze missen hun voormalige mentor of voogd als persoon en vinden het bijvoorbeeld vervelend om weer opnieuw hun verhaal aan iemand te moeten vertellen. Ook vertelt een aantal jongeren moeite te hebben met het leren kennen en het leren vertrouwen van een nieuw persoon.

Tijdsbesteding

De meerderjarige jongeren geven aan dat ze activiteiten louter met hun informele sociale netwerk ondernemen. Waar sommige jongeren tijdens het eerste interview de mentor noemden als iemand die activiteiten met hen ondernam, komt de mentor tijdens het tweede interview met betrekking tot dit onderwerp niet ter sprake. De meeste jongeren ontvangen ook geen begeleiding meer van de mentor en krijgen begeleiding van een andere organisatie, maar ook deze persoon wordt niet genoemd waar het tijdsbesteding betreft.

Algemene dagelijkse levensverrichtingen (ADL)

De jongeren die op zichzelf wonen hebben grotendeels zelf de verantwoordelijkheid over hun ADL en de meesten geven aan dat ze dit ook prettig vinden. De jongeren die met hun familie herenigd zijn en daar wonen, geven aan nog wel hulp te krijgen van hun familie op dit gebied. Zo vertelt één jongen bijvoorbeeld dat zijn moeder vaak kookt. Bij de jongeren die nog in een KWE, KWG of bij een opvanggezin wonen, is de hulp die ze op dit gebied krijgen in de meeste gevallen hetzelfde als voordat zij achttien waren.

Kennis van de maatschappij

De kennis die de jongeren van de maatschappij hebben, is in veel gevallen groter dan voordat zij achttien waren. Veel jongeren geven tijdens de interviews aan hierbij nog weinig hulp te behoeven, tenzij zij bijvoorbeeld dingen moeten regelen die zij nooit eerder hebben geregeld. Vaak weten de jongeren dan niet waar ze moeten zijn. De jongeren gaan met zulke vragen vaak naar de organisatie toe die hen op dat moment begeleidt, maar een aantal jongeren vertelt eerst hulp te vragen binnen hun sociale netwerk.

Huisvesting

Veel van de jongeren hebben tijdens het tweede interview een andere woonplek dan tijdens het eerste interview. Vier meisjes en twee jongens zijn nog op zoek naar een nieuwe woonplek en wonen nog in het KWE of KWG, zij betalen hiervoor nu huur. Bij het zoeken van een nieuwe woning krijgen zij hulp van hun mentoren of voogd, bijvoorbeeld met het inschrijven bij een woningcorporatie.

Ervaringen met hulp na voogdijperiode

Ook tijdens het tweede interview, wanneer alle jongeren de meerderjarigheidsgrens zijn gepasseerd, geven alle jongeren aan de hulp die zij krijgen erg te waarderen. Toch zijn er ook nu weer bepaalde soorten hulp die extra gewaardeerd worden en noemen de jongeren tekortkomingen.

Ervaringen van meisjes

Tijdens het tweede interviewmoment worden de belangrijk geachte hulpvormen minder besproken dan tijdens het eerste interview. Er is maar één meisje bij wie dit onderwerp ter sprake komt en zij zegt hierover dat zij de hulp die ze krijgt bij het zoeken van een nieuwe woonplek erg belangrijk vindt. Een ander meisje geeft aan niet zozeer een hulpvorm als wel de persoonlijkheid van haar mentor erg belangrijk te vinden: *“het is belangrijk omdat zij of hij is heel mooi, dus voor mij is heel belangrijk en goed.”* (Aisha, t0, 18 jaar).

Er wordt door sommige meisjes ook hulp gemist. Twee meisjes geven aan dat zij hun voormalige voogd of mentor missen, omdat ze met hen goed konden praten en ze hen vertrouwden. Een van deze meisjes zegt hierover dat zij het moeilijk vindt om om hulp te vragen als zij last heeft van mentale problemen. Haar voogd had hier altijd oog voor en vroeg vaak aan haar hoe het met haar ging. Het andere meisje mist haar voogd: *“omdat zij motiveert mij altijd. Maar zij zien wel nog steeds.”* (Amna, t1, 18 jaar). Zij geeft aan nog wel contact te hebben met haar voormalige voogd. Hiernaast zegt één van deze meisjes ook dat ze graag hulp zou krijgen met het inschrijven bij het MBO en ook een ander meisje zou graag hulp krijgen bij schoolzaken, maar voor haar gaat het meer om hulp met het studeren. Tevens zou dit meisje graag hulp krijgen met problemen die familieleden van haar hebben en waar zij erg mee zit. Tot slot is er een meisje dat aangeeft dat ze graag meer hulp zou krijgen bij het leren van de Nederlandse taal.

Eén meisje geeft aan hulp te krijgen van haar mentor die niet passend is. Zij vindt het niet fijn dat haar mentor elke dag tegen haar zegt dat alles wel goed zal komen, haar mentor blijft positief als zij ergens mee zit en dat vindt ze niet elke keer fijn: *“maar ik niet blij elke dag she zegt komt goed.”* (Farah, t1, 18 jaar).

Ook zijn er wat tips die de meisjes geven ter verbetering van de hulp en begeleiding die zij krijgen. Eén meisje vertelt dat ze de wisseling van mentor onprettig vond en zegt hierover: *“eerst ik heel bang, ik zenuwachtig, [naam vorige mentor] ook stoppen meteen. Ik heel bang.”* (Farah, t1, 18 jaar). Ook zegt een meisje: *“ik misschien voor mentoren, ik wil zeggen dat ze meer met jongeren gaan iets meer activiteiten doen.”* (Amna, t1, 18 jaar). Tot slot zegt een

meisje dat zij het prettig had gevonden als er wat meer rekening gehouden was met haar tijdens het geven van uitleg: *“ze, ze legt zo langzaam uit. Soms denk ik om uit te leggen. Is gewoon, ik snap het al. Ik snap al en ze gaat door.”* (Miryam, t1, 18 jaar).

Ervaringen van jongens

Eén van de jongens vertelt dat hij de hulp die hij van zijn mentor krijgt het belangrijkste vindt, hij specificceert niet om wat voor hulp het gaat. Een andere jongen zegt tijdens het eerste interviewmoment, toen hij ook al meerderjarig was: *“... alleen ik vind het allerbelangrijkste van dat ik eigenlijk de hulp die ik krijg van die gezinshereniging van mijn familie. Want daar gaat het heel slecht met hen. Daarom ik wil heel graag meegeholpen worden zodat ik niet alleen maar voldoende blijf eigenlijk ook erover nadenken of piekeren.”* (Mohamed, t0, 18 jaar). Hiernaast geeft hij aan de hulp die hij krijgt met het regelen van bepaalde zaken via internet, zoals het aanvragen van een DigiD, onmisbaar te vinden. Deze zelfde jongen zegt tijdens het tweede interviewmoment naast hulp bij gezinshereniging het volgende belangrijk te vinden: *“... qua brieven en qua contact achtig persoon, dat soort dingen om te praten zeg maar, ja.”* (Mohamed, t1, 19 jaar). Ook een andere jongen noemt de hulp die hij krijgt bij zijn gezinshereniging als belangrijkste.

Toch wordt er her en der ook hulp gemist. Eén jongen geeft aan de hulp die zijn Nidos contactpersoon bood als het ging om IND-afspraken erg te missen. Hiernaast zegt een jongen dat hij graag iemand zou hebben om mee te praten over stress en problemen en daarnaast iemand voor: *“advies geven qua opleiding, qua dat soort dingen.”* (Mohamed, t1, 19 jaar). Ook geeft een jongen aan meer hulp te willen bij het zoeken naar een woning, terwijl een andere jongen meer hulp zou willen bij het leren van de Nederlandse taal.

Er is één jongen die aangeeft hulp te krijgen die hij niet nodig heeft. Hij vertelt: *“als ik ben achttien hier als ik wil mij, ik heb vrienden in [plaatsnamen] ofzo, gewoon vrienden daar. En dan ik moet een adres geven of een wie ik ga, waarom ik daar ga.”* (Ahmed, t1, 18 jaar). Hij is achttien, maar woont nog wel in een KWE waardoor hij zich moet houden aan de regels die daar zijn. Hij geeft aan dat in dit geval niet passend te vinden.

Ook geeft een aantal jongens aan dat er wat punten zijn waarop de hulp die zij ontvangen verbeterd zou kunnen worden. Zo kaarten twee jongens aan het meest te leren wanneer zij samen met hun begeleider dingen doen. Dit zetten zij tegenover een begeleider die veel voor hen regelt. Hiernaast is er een jongen die aangeeft dat hij graag een ervaren mentor heeft en hij geeft bovendien aan dat hij vindt dat de mentoren beter gecontroleerd moeten worden, omdat niet elke mentor zijn of haar werk even goed doet: *“ja, beter kunnen gewoon*

eigenlijk weet je, meer controle die voor mentor. Ja ik had eigenlijk geluk met mentor, maar toen ik in AZC was, sommige mentor zijn niet zo goed (...) Sommige mentor doen eigenlijk gewoon genoeg hun werk en doen nog meer van weet je, van hart om mensen blij te maken.” (Mohamed, t1, 19 jaar). Weer een andere jongen geeft aan dat hij het van belang acht dat de begeleider goed ingelezen is wanneer hij een jongere overneemt van een andere begeleider.

Overeenkomsten en verschillen ervaringen

Tijdens het tweede interview komt bij de meisjes dus minder ter sprake wat zij belangrijke hulp vinden dan bij de jongens. De hulp die de meisjes in dit kader wel noemen is hulp bij het zoeken van een woning. Ook vinden de meisjes de persoonlijkheid van hun mentor erg belangrijk. De jongens geven aan dat zij gezinshereniging, hulp van mentor, hulp bij post en hulp van een contactpersoon om mee te praten het belangrijkste vinden. Twee meisjes geven aan dat zij hun voormalige voogd of mentor missen omdat zij daar goed mee konden praten. Eén jongen geeft ook aan dat hij zijn voogd mist, maar vooral omdat die meeging naar IND-afspraken. Een andere jongen geeft wel aan in het algemeen iemand te missen aan wie hij steun kan ontlenen. Verder geven zowel jongens als meisjes aan hulp te missen omtrent de taal en het zoeken van een woning. Ook zeggen zowel een meisje als een jongen dat zij hulp krijgen die niet juist is, waarbij het meisje aangeeft niet de juiste steun te krijgen van haar mentor, terwijl de jongen het niet juist vindt dat hij zich nog steeds bij zijn mentor moet verantwoorden als hij bijvoorbeeld ergens heen gaat. Zowel drie jongens als drie meisjes geven tips ter verbetering van de hulp die zij krijgen. Bij de meisjes zijn deze: minder wisselingen van mentoren; meer activiteiten ondernemen met hun mentor; en dat de mentor meer rekening houdt met hun persoonlijke behoeften. De jongens geven tips zoals het goed ingelezen zijn van de mentor als zij een nieuwe pupil krijgen; het belang van een goede, ervaren mentor die goed gecontroleerd wordt; en dat de begeleiding meer samen met de jongeren moet regelen in plaats van voor hen.

Ervaringen met hulp gericht op de transitie naar volwassenheid

Rondom de vraag wat de jongeren vinden van de hulp die zij krijgen die zich specifiek richt op het worden van achttien jaar, zijn in de interviews twee thema's naar voren gekomen: voorbereidend gesprek en veranderingen. Hierbij zullen de ervaringen van de jongeren besproken worden.

Vorbereidend gesprek

Voordat de alleenstaande gevluchte jongeren achttien jaar worden, wordt er vaak aan hen verteld dat er dingen gaan veranderen. Veelal wordt dit gedaan door middel van een voorbereidend gesprek met mentor of voogd. Dit voorbereidende gesprek vond niet bij elke jongere op hetzelfde moment plaats. In sommige gevallen kwam de mentor of voogd een aantal maanden van tevoren om het een en ander te bespreken, terwijl er in andere gevallen pas een paar weken of dagen van tevoren of soms zelfs pas na de achttiende verjaardag aandacht aan werd besteed.

Een aantal jongeren geeft aan dat brieven die zij krijgen, zoals een brief over het afsluiten van een zorgverzekering, een moment zijn waarop het proces in gang wordt gezet. Andere jongeren vragen al eerder naar veranderingen die mogelijk gaan komen. Zij hebben in veel gevallen al gezien dat vrienden of huisgenoten achttien geworden zijn en zij weten van hen dat er dingen gaan veranderen. Een meisje zegt hierover *“van tevoren wist ik al best wel veel omdat, je vraagt gewoon aan je vriendinnen als ze achttien worden, en dan vertellen ze wat maar die is natuurlijk op dit moment jouw tijd, dus jij vraagt ook aan mentor.”* (Amna, t1, 18 jaar). Een jongen geeft iets soortgelijks aan: *“ja dat eh, dat weet ik, dat weet ik, dat is de ervaring van anderen die voor mij waren, die dan dat ook moesten doen.”* (Solomon, t1, 18 jaar). Ook zijn er jongeren die zelf onderzoek doen naar de mogelijke veranderingen door het internet te raadplegen.

De aanstaande veranderingen zorgen in sommige gevallen voor onrust bij jongeren. Er zijn bijvoorbeeld twee minderjarige meisjes die graag al meer hadden willen weten over wat er zou gebeuren wanneer ze achttien jaar zouden worden en een van deze meisjes geeft aan hiervan veel stress te hebben ervaren ook omtrent huisvesting: *“Ja, want ja, je denkt van wat gaat gebeuren, hoe gaat die huis”* (Amna, t1, 18 jaar).

Veranderingen

De jongeren vertellen dat er verschillende dingen zijn die veranderen voordat of zodra een jongere achttien wordt. Ten eerste stopt het geld van Nidos, waardoor er studiefinanciering of een uitkering aangevraagd moet worden. Een meisje zou hierin graag een verandering zien en zegt: *“ja, ik ben als kan het veranderen of niet, maar als je 18 bent dan die geld van Nidos stopt meteen en je moet 2 maanden of 3 maanden van DUO wachten. Soms wacht je drie maanden.”* (Rahel, t1, 18 jaar). Hiernaast moeten de jongeren verhuizen en om een woning toegewezen te krijgen, moeten ze ingeschreven worden bij bijvoorbeeld woningcorporaties.

Als de jongeren verhuizen, verandert, zoals eerder genoemd, in de meeste gevallen ook de organisatie van wie zij hulp krijgen. Tot slot moet er een zorgverzekering aangevraagd worden.

De mate van kennis die de jongeren hebben over deze veranderingen, hangt veelal samen met het al dan niet gehad hebben van het voorbereidende gesprek. De jongeren die nog weinig weten geven namelijk aan dat niemand het er nog met ze over gehad heeft, terwijl de jongeren die al wel dingen weten al wel gesprekken hebben gehad met mentor of voogd of met familie of vrienden.

De manier waarop de regelzaken worden aangepakt, verschilt. Zo vertellen sommige jongeren dat hun mentor of voogd veel voor hen regelt, terwijl andere jongeren aangeven dat er veel samen gebeurt. Een meisje zegt hierover: *“eigenlijk als je iets nieuws hoort dan begrijp je niks. Bijvoorbeeld als je achttien wordt, krijgen ze uitkering. Je weet niet wat uitkering is.”* (Rahel, t1, 18 jaar). Ze zegt dat ze deze dingen pas begreep toen ze ze ervoer. Op de vraag of ze het fijn had gevonden om voor haar achttiende verjaardag meer uitleg te krijgen, antwoordde zij instemmend. Hiernaast vertellen sommige jongeren dat er lijstjes gemaakt worden en dat zaken samen met de jongere worden geregeld, terwijl in andere gevallen de mentor of voogd dingen voor de jongere regelt en de jongere hiervan slechts op de hoogte stelt. Een meisje zegt: *“eigenlijk, ik kan het luisteren ook begrijpen, maar als ik het proberen, het is meer duidelijk.”* (Rahel, t1, 18 jaar). Een jongen zegt tevens: *“ja kijk als jij iets doet, als iemand jou iets vertelt, jij weet het niet helemaal. Maar als jij iets praten, kijk, doen, jij weet wat het is eigenlijk.”* (Ahmed, t1, 18 jaar).

Een andere vraag die tijdens het interview gesteld werd was of de jongeren zich voorbereid voelden op het volwassen worden en de veranderingen die daarbij hoorden. Tijdens het eerste interview gaven vier minderjarige jongeren aan zich voorbereid te voelen op het volwassen worden. Twee meisjes en een jongen gaven daarentegen aan zich niet voorbereid te voelen. Eén meisje zegt dat ze graag op zichzelf zou willen wonen, maar zich daar nog niet klaar voor voelt, ze voegt toe: *“ik vind heel leuk met de vriendinnen of mentor als komt hier, dit is leuk.”* (Nasreen, t0, 18 jaar).

Tijdens het tweede interview moment gaven vier meisjes en drie jongens aan zich voorbereid te hebben gevoeld voordat ze achttien werden tegenover één jongen die dit niet voelde. Een meisje zei hierover het volgende: *“van tevoren was ik wel klaar, maar toen ik zag dat je veel dingen moest doen was het wel even wennen. (...) Ja toen was ook beetje, ja, moeilijk. Maar ik had eigenlijk niet zo veel stress.”* (Amna, t1, 18 jaar).

Overeenkomsten en verschillen ervaringen

Zowel meisjes als jongens geven aan dan er niet altijd een voorbereidend gesprek plaatsvindt. Opvallend is wel dat alleen meisjes aangeven stress te ervaren van hun onwetendheid omtrent aanstaande overgang naar volwassenheid. Daarnaast vermelden meisjes en jongens beide dat zij meer leren als zij dingen samen regelen in plaats van wanneer iemand het voor hen doet. Er zijn zowel meisjes als jongens die vertellen dat zich wel of niet voorbereid hebben gevoeld op de veranderingen. Ook geven meisjes en jongens beide aan informatie van hun vrienden en/of vriendinnen te krijgen als het gaat over de transitie naar volwassenheid en vertellen ze beide zelf onderzoek te hebben gedaan naar deze periode.

Conclusie en discussie

In deze these is onderzocht hoe alleenstaande gevluchte meisjes de hulp die zij krijgen rondom hun transitie naar volwassenheid ervaren. De ervaringen van deze meisjes zijn hierbij vergeleken met die van alleenstaande gevluchte jongens. Uit de resultaten is gebleken dat de meisjes wisselende ervaringen hebben. Meerdere meisjes in dit onderzoek hechten veel belang aan de relatie die zij hebben met hun professionele begeleider. Zij geven dan ook aan dat ze het fijn zouden vinden wanneer er minder wisselingen in professionele begeleiding zouden zijn en ze zeggen vaak hun voormalige begeleider te missen. Ook geven meisjes vaker dan jongens aan stress te ervaren over het worden van achttien jaar. Er kan dan ook geconcludeerd worden dat deze meisjes veel belang hechten aan de relatie die zij met hun formele begeleider hebben en dat zij in deze relatie misschien ook andere dingen nodig hebben dan jongens.

Van wie de jongeren hulp krijgen en hoe deze hulp eruitziet

Uit huidig onderzoek blijkt dat de woonplek van de jongere van invloed is op van wie de jongere hulp krijgt. De minderjarige jongeren die in een KWE of KWG wonen, krijgen de meeste hulp van hun mentoren en af en toe van hun voogd. Wonen de minderjarige jongeren in een opvanggezin, dan krijgen zij hulp van de gezinsleden van het opvanggezin en krijgen zij vaak wat meer hulp van hun voogd dan de jongeren die in een KWE of KWG wonen. Ook wanneer de jongeren meerderjarig zijn, maakt de plek waar ze wonen een verschil in van wie zij formele hulp krijgen. Er is een aantal jongeren dat nadat ze achttien geworden zijn nog steeds in een KWE of KWG woont, zij krijgen dan nog hulp van de mentoren daar. Voor de hoeveelheid hulp die zij van de mentoren krijgen, maakt het wel uit of er nog minderjarige jongeren in het huis wonen. Als dit namelijk niet zo is, dan komen de mentoren minder vaak langs. Wonen de jongeren echter op zichzelf, dan ontvangen zij vaak hulp van een contactpersoon van een begeleidingsorganisatie en gaat deze hulp vaak telefonisch.

Een andere belangrijke bevinding uit huidig onderzoek is dat er veel overlap zit in van wie de jongeren voor en na de voogdijperiode hulp krijgen, zoals te zien is in tabel 2. Deze overlap valt voor een gedeelte te verklaren doordat een aantal jongeren in een KWE of KWG blijft wonen nadat zij achttien geworden zijn. De discontinuïteit in begeleiding die Ruitenbergh en collega's (2022) veronderstellen, lijkt dan ook voor een aanzienlijk gedeelte van de jongeren in dit onderzoek, namelijk zes van de zestien, niet op te gaan. Dit zou deels verklaard kunnen worden door de Verlengde Opvang die mogelijk is sinds 1 januari 2023, aangezien de jongeren hierdoor na hun achttiende verjaardag langer op hun huidige woonplek kunnen blijven wonen

of ambulante begeleiding kunnen ontvangen (VNG & Nidos, 2022). Het doel van de Verlengde Opvang is om onder andere de zelfredzaamheid en integratie van de jongeren te vergroten (VNG & Nidos, 2022). Deze doelen komen overeen met de aspecten die volgens Winkens en collega's (2023) voortvloeien uit volwassenheid, namelijk zelfredzaamheid en het vinden van een plek in de maatschappij. Hierbij speelt volgens Eriksson en collega's (2018) onder andere het sociale netwerk een belangrijke rol. De relatie die alleenstaande gevluchte jongeren hebben met de professional die hen ondersteunt bij de ontwikkeling van de aspecten die Winkens en collega's (2023) noemen, is cruciaal volgens Raithelhuber (2021), voornamelijk wanneer het gaat over het vergroten van het sociale netwerk van een jongere. Uit de resultaten blijkt dat tijdens het tweede interview, wanneer het merendeel van de jongeren op zichzelf of bij familie woont, de jongeren eerder een beroep doen op hun sociale netwerk dan op de professionele begeleiding die zij krijgen. Dit geeft blijk van zowel een toenemende zelfredzaamheid als vooruitgang wat betreft het vinden van een plek in de maatschappij.

Hiernaast kwam uit de resultaten naar voren dat de zaken waarmee de jongeren hulp krijgen in acht verschillende domeinen ondergebracht kunnen worden, namelijk regelzaken, financiën, taal, welzijn, tijdsbesteding, algemene dagelijkse levensverrichtingen, kennis van de maatschappij en huisvesting. Hierbij kwam bovendien naar voren dat de hulp die de jongeren krijgen, drie vormen kan aannemen, namelijk: hulp bij specifieke taken, aansporende hulp en psychosociale. Deze eerste vorm van hulp heeft vooral te maken met de praktische zaken waarbij de jongere hulp nodig heeft. De aansporende hulp heeft veelal als doel om de maatschappelijke en sociale participatie van de jongeren te vergroten. De psychosociale hulp richt zich op het mentale welzijn en de steun die de alleenstaande minderjarige gevluchte jongeren hierbij behoeft. Deze drie vormen van hulp sluiten aan op de drie vormen van ondersteuning die Kohli (2006) omschrijft. Hij stelt namelijk dat alleenstaande minderjarige gevluchte jongeren ten eerste ondersteuning behoeven op het terrein van cohesie, dus bij de alledaagse regelzaken. Ten tweede behoeven deze jongeren ondersteuning op het gebied van connectie, waarbij het vooral gaat om de emotionele leefwereld van de jongere. Ten derde hebben de jongeren behoefte aan ondersteuning op het gebied van coherentie, waarbij het gaat om plek vinden in de maatschappij (Kohli, 2006). Bij deze drie ondersteuningsvormen spelen professionals vaak een rol en zij kunnen volgens Devenney (2020) dan ook gezien worden als de co-navigators van de alleenstaande minderjarige gevluchte jongeren.

Voorbereiding op achttien jaar worden

Uit huidig onderzoek blijkt dat de hulp die de jongeren krijgen die specifiek focust op het worden van achttien jaar, er niet altijd hetzelfde uitziet. Zo vindt een voorbereidend gesprek niet altijd op hetzelfde moment plaats en heeft het niet bij iedereen dezelfde invulling. Veel jongeren geven aan dat zij het prettig hadden gevonden wanneer zij iets actiever betrokken zouden zijn geworden bij het proces. Ze zeggen dat ze er op die manier meer van hadden kunnen leren. Leerstijlen kunnen volgens Joy en Kolb (2008) per cultuur verschillen. Zo leren mensen uit een collectivistische cultuur, zoals de doelgroep van deze these, vaak liever aan de hand van concrete ervaringen dan aan de hand van abstracte voorbeelden en vinden ze het fijner om actief te experimenteren (Joy & Kolb, 2008). Toch is een leerstijl niet alleen cultureel bepaald, maar stellen Shemshack en Specter (2020) dat er ook andere factoren, zoals bijvoorbeeld gender en leeftijd, meespelen. Dit maakt dat leerstijlen niet alleen cultuurafhankelijk, maar ook zeker persoonsafhankelijk zijn, waardoor het van groot belang is om rekening te houden met de manier waarop iemand leert en wat iemand hierin graag wil (Shemshack & Specter, 2020).

Eén van de meisjes zegt ook dat ze het fijn had gevonden wanneer er in de voorbereiding meer rekening was gehouden met haar en wat zij wel en niet kon. Dit komt overeen met onderzoek van Kauhanen en Kaukko (2020), die stellen dat de essentiële behoeftes van de alleenstaande minderjarige gevluchte jongeren, waaronder gezien worden als een uniek persoon, niet altijd volledig erkend worden. Volgens Fernández-Simo en collega's (2022) is het inderdaad wenselijk de alleenstaande gevluchte jongere hulp te bieden die aansluit op de individuele wensen van deze jongere, ze stellen echter ook dat dit bemoeilijkt wordt door bureaucratische en systematische processen.

Een aantal jongeren geeft hiernaast aan niet alleen van hun mentor, maar ook van hun sociale netwerk te hebben geleerd wat er zou gebeuren zodra zij achttien zouden worden. Ook doet een aantal jongeren zelf onderzoek.

Overeenkomsten en verschillen tussen de ervaringen die meisjes en jongens met hulp hebben

Uit de resultaten is gebleken dat er zowel overeenkomsten als verschillen zijn in de manier waarop de meisjes en jongens de hulp die zij krijgen rondom hun transitie naar volwassenheid, ervaren. Een overeenkomst, ten eerste, is dat de meisjes en de jongens tijdens de voogdijperiode dezelfde soorten hulp erg belangrijk vinden.

Een verschil is dat twee meisjes aangeven mentor of voogd als persoon te missen omdat zij steun aan hen ontleenden, terwijl slechts één jongen in het algemeen zegt iemand te missen om mee te kunnen praten. Een meisje geeft tevens aan dat zij de persoonlijkheid van haar

mentor het belangrijkste vindt, terwijl de jongens vaker zeggen dat het werk dat de mentor doet, goed moet zijn. Dit sluit aan op het onderzoek van Brook en Ottemöller (2020), die concluderen dat alleenstaande minderjarige gevluchte meisjes meer behoefte hebben aan een emotionele connectie en steun van een vrouwelijke begeleider, al geeft geen van de meisjes in het onderzoek van deze these aan een voorkeur te hebben voor het geslacht van een begeleider. De behoefte aan steun en emotionele connectie zou verklaard kunnen worden doordat meisjes over het algemeen meer waarde hechten aan de sociale relaties die zij met mensen hebben (Friebel et al., 2021). Vrouwen hebben volgens Friebel en collega's (2021) namelijk meestal een kleiner sociaal netwerk dat meer sterke relaties bevat, terwijl jongens doorgaans meer zwakke relaties hebben. Dit maakt dat vrouwen vaak ook minder flexibel zijn als het gaat om het aangaan van nieuwe relaties (Friebel et al., 2021). Dit blijkt ook uit de resultaten aangezien een aantal van de meisjes aangeeft last te hebben van de wisselingen in professionele hulp, iets wat ook Larkin en Lefevre (2020) concluderen in hun onderzoek. Een gedeelte van de jongens in dit onderzoek geeft daarentegen aan dat ze graag zouden willen dat de wisseling wat soepeler zou verlopen.

Een ander verschil is dat de meisjes vaker dan de jongens aangeven hulp te krijgen die niet passend is. De meisjes willen naast minder wisselingen van professionele begeleiding ook meer activiteiten met en meer aansluiting vanuit deze begeleiding. Ook dit zou verklaard kunnen worden vanuit het belang dat meisjes hechten aan de relatie die zij hebben met hun mentor of voogd (Friebel et al., 2021; Brook & Ottemöller, 2020). De jongens daarentegen geven meer tips die de manier waarop de mentor of voogd hun werk doen zou moeten verbeteren. Het is echter niet zo dat geconcludeerd kan worden dat de meisjes kritischer zijn over de hulp die zij krijgen dan de jongens, want zowel meisjes als jongens kaarten verbeterpunten aan.

Daarnaast geven twee meisjes aan dat zij stress ervaren doordat zij niet weten wat er staat te gebeuren als zij achttien worden, terwijl geen van de jongens aangeeft last te hebben van stress rondom dit thema. Uit onderzoek van Huemer en collega's (2009) is gebleken dat alleenstaande gevluchte jongeren meer kans hebben om problemen te krijgen op het gebied van mentale gezondheid dan jongeren die met hun ouders gevlucht zijn en meer dan hun leeftijdsgenoten zonder migratieachtergrond. Alleenstaande gevluchte meisjes hebben daarnaast een grotere kans op stress gerelateerde klachten (Mohwinkel et al., 2018). Dit kan komen doordat meisjes hier over het algemeen gevoeliger voor zijn dan jongens (McLean et al., 2011), maar ook doordat alleenstaande gevluchte meisjes tijdens hun reis vaker te maken hebben met seksuele mishandeling en prostitutie (Von Werthern et al., 2018). Hiernaast kan de

culturele verandering die de meisjes ervaren ten opzichte van hun geboorteland een verklaring zijn voor een toegenomen gevoeligheid voor stress bij deze groep (Keles et al., 2015). Het zou namelijk kunnen dat hun eerder gevormde ideeën over sociaal geaccepteerde normen en waarden aan het wankelen gebracht worden, aangezien de traditionele vrouwelijke rol bij sociale integratie in westerse landen meer betwist wordt dan de mannelijke rol (Dalgard & Thapa, 2007).

Sterke punten en limitaties

Een sterk punt van huidig onderzoek is dat het een onderwerp betreft waarnaar nog weinig onderzoek gedaan is en waarover dus nog niet veel bekend is. Ten eerste is er nog niet veel onderzoek gedaan naar de transitie naar volwassenheid bij alleenstaande minderjarige gevluchte jongeren in Nederland en is er weinig bekend over de ervaringen met de verschillende hulpvormen die deze jongeren krijgen. Hiernaast zijn meisjes ondervertegenwoordigd in het onderzoek dat wel naar alleenstaande minderjarige gevluchte jongeren is gedaan (Winkens et al., 2023; Mohwinkel et al., 2018; Bjerneld et al., 2018).

Een ander sterk punt van het onderzoek is het gebruik van semi-gestructureerde interviews. Door semi-gestructureerde interviews te gebruiken, was er veel oog voor de ervaringen van de jongeren aangezien er hierdoor veel ruimte gecreëerd is om verdiepende vragen te stellen waar dat nodig geacht werd. Doordat er wel een interviewschema gebruikt is, wat ervoor heeft gezorgd dat met elke participant dezelfde onderwerpen besproken konden worden, is dit onderzoek te repliceren. Toch zit er ook een zwakke kant aan het gebruik van dit onderzoeksinstrument, namelijk dat de interviewer veel invloed kan hebben op het interview door de keuze van (door)vragen (Schensul & LeCompte, 2012).

Aangezien er gebruik is gemaakt van de data van het grotere, longitudinale onderzoek, waar maar acht meisjes aan mee hebben gedaan, is er een kleine groep jongeren meegenomen. Aangezien dit tevens een doelgerichte steekproef betreft en de resultaten niet gegeneraliseerd mogen worden vanwege het geringe aantal participanten (Flick, 2022), heeft huidig onderzoek een lage externe validiteit.

Een zwak punt van huidig onderzoek is dat er alleen gekeken is naar de verschillen tussen de ervaringen van meisjes en jongens en dat er geen andere kenmerken meegenomen zijn die eventueel een rol zouden kunnen spelen. Hierbij zou gedacht kunnen worden aan religie en land van herkomst (Flick, 2022). Huidig onderzoek heeft echter wel geprobeerd om in

breder zinnen oog te hebben voor de culturele en demografische verschillen die er zouden kunnen bestaan tussen de jongeren, wat terug te zien is in het koppelen van de jongens aan de meisjes.

Tot slot zou het kunnen dat de taal waarin de interviews afgenomen zijn een rol speelt in de uitkomsten. Door de jongeren allemaal een optie te geven om de interviews ofwel in het Nederlands ofwel in hun moedertaal met behulp van een telefonische tolk te doen, is er getracht om de jongeren zoveel mogelijk op hun gemak te stellen opdat ze zo het best hun verhaal konden vertellen. Doordat de meeste jongeren echter nog maar kort in Nederland waren, kan het zijn dat ze zich nog niet goed uit konden drukken in de Nederlandse taal. Als er daarentegen een tolk gebruikt werd, betekent dit dat er drie mensen meededen in de communicatie. Dit kan voor triple-subjectiviteit hebben gezorgd en ook bestaat er door het gebruik van een tolk een risico dat het interview een versie van de tolk is geworden in plaats van wat de jongere eigenlijk bedoelde te zeggen (Temple & Edwards, 2002).

Aanbevelingen voor vervolgonderzoek

Ten eerste wordt aangeraden om in vervolgonderzoek als participanten alleen meisjes mee te nemen in een onderzoek naar de ervaringen van meisjes met betrekking tot de hulp die zij krijgen rondom hun transitie naar volwassenheid, zodat er een nog grotere focus komt te liggen op de meisjes en hun ervaringen. Hiernaast wordt ook aangeraden om in het algemeen meer onderzoek te doen naar alleenstaande gevluchte meisjes, aangezien dit een ondervertegenwoordigde groep is. Zo zou er in het licht van huidig onderzoek dieper ingegaan kunnen worden op hoe alleenstaande gevluchte meisjes de relatie met hun professionele begeleider exact zien en wat zij hierin precies nodig hebben en graag zouden willen. Ook zou er in vervolgonderzoek gekeken kunnen worden naar hoe alleenstaande gevluchte meisjes eventuele culturele veranderingen ervaren, aangezien dit bij meisjes voor meer stress kan zorgen (Keles, et al., 2015; Dalgard & Thapa, 2007).

Om de externe validiteit te vergroten, zou er in vervolgonderzoek gebruik gemaakt kunnen worden van zowel kwalitatief als kwantitatief onderzoek, oftewel een mixed-method methode (Flick, 2022). Aangezien er echter relatief weinig alleenstaande minderjarige gevluchte meisjes in Nederland zijn, zou het lastig kunnen zijn om hiervoor genoeg data te genereren. Hiernaast wordt aangeraden om er in vervolgonderzoek voor te zorgen dat taal waarin het interview afgenomen wordt ook wordt gesproken door interviewer, zodat er geen tolk gebruikt hoeft te worden. Dit om de triple-subjectiviteit weg te nemen en de kans op misinterpretaties te verkleinen (Temple & Edwards, 2002).

Aanbevelingen voor de praktijk

Uit de resultaten komt naar voren dat meisjes het fijn zouden vinden als er minder wisselingen zouden zijn in de professionele hulp die zij krijgen. Uit onderzoek van Groark en collega's (2010) blijkt dat de consistentie van een aanwezige volwassene, of dit nou een pleegouder of een mentor is, van groot belang kan zijn voor de veerkracht van alleenstaande minderjarige gevluchte jongeren. Er wordt vanuit huidig onderzoek dan ook aanbevolen om de wisselingen in de professionele hulpverleners zoveel mogelijk te beperken. Doordat de jongeren sinds de start van de Verlengde Opvang langer op hun woonplek mogen blijven (VNG & Nidos, 2022) en uit de onderzoeksresultaten bleek dat woonplek een belangrijke factor was in van wie de jongeren begeleiding krijgen, zou het kunnen dat hierdoor al minder wisselingen in professionele hulp zijn. Ook vanwege de mogelijkheid die de Verlengde Opvang biedt om tijdelijk ambulante hulp te blijven ontvangen (VNG & Nidos, 2022), zou ervoor kunnen zorgen dat er meer continuïteit in professionele hulp is.

Hiernaast geven zowel meisjes als jongens aan graag te willen participeren in en leren van processen rondom het volwassen worden. De jongeren geven echter ook aan deze kans niet in alle gevallen te krijgen. Aangezien de doelen van de Verlengde Opvang van Nidos het vergroten van de zelfredzaamheid en het vinden van een plek in de maatschappij betreffen (VNG & Nidos, 2022), wordt professionele hulpverleners op basis van dit onderzoek aangeraden de jongeren meer bij de lopende processen te proberen te betrekken.

Uit huidig onderzoek komt tevens naar voren dat zowel jongens als meisjes het fijn zouden vinden wanneer er meer rekening zou worden gehouden met de wie zij als persoon zijn en wat zij willen. Hierbij is naar voren gekomen de meisjes wat gevoeliger lijken voor stress rondom de transitie naar volwassenheid. Hierom wordt professionele hulpverleners aangeraden om hier meer op te anticiperen en oog te hebben voor de verschillende oorzaken die hier eventueel aan ten grondslag zouden kunnen liggen (Keles et al., 2015; McLean et al., 2011; Mohwinkel et al., 2018; Von Werthern et al., 2018; Dalgard & Thapa, 2007).

Literatuur

- Arnett, J. (2014). A Longer Road to Adulthood. In J. Arnett, *Emerging Adulthood: The Winding Road from the Late teens Through the Twenties* (pp. 1-29). New York: Oxford university Press.
- Bjerneld, M., Ismail, N., & Puthoopparimbil, S.J. (2018). Experiences and reflections of Somali unaccompanied girls on their first years in Sweden: A follow-up study after two decades. *International Journal of Migration, Health and Social Care*, 14(3), 305-317. <https://doi.org/10.1111/IJMHS-03-2018-0018>
- Brook, M.I., & Ottemöller, F.G. (2020). A new life in Norway: The adaptation experiences of unaccompanied refugee minor girls. *Children and Youth Services Review*, 117, 1-12. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2020.105287>
- Centraal Bureau voor de Statistiek. (2023, 3 januari). *Hoeveel asielzoekers komen naar Nederland?* Centraal Bureau Voor De Statistiek. Geraadpleegd op 12 november 2023, van <https://www.cbs.nl/nl-nl/dossier/dossier-asiel-migratie-en-integratie/hoeveel-asielzoekers-komen-naar-nederland>
- Dalgard, O.S., & Thapa, S.B. (2007). “Immigration, Social Integration and Mental Health in Norway, with Focus on Gender Differences.” *Clinical Practice and Epidemiology in Mental Health*, 3(24), 24–33. <https://doi.org/10.1186/1745-0179-3-24>
- Devenney, K. (2020). Social work with unaccompanied asylum-seeking young people: Reframing social care professionals as ‘co-navigators’. *British Journal of Social Work*, 50(3), 926-943. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcz071>
- Eriksson, M., Wimelius, M. E., & Ghazinour, M. (2018). “I stand on my own two feet but need someone who really cares”: Social networks and social capital among unaccompanied minors for becoming established in Swedish society. *Journal of Refugee Studies*, 32, 372–396. <https://doi.org/10.1093/jrs/fey030>

- Fernández-Simo, D., Carrera-Fernández, M.V., Cid-Fernández, X.M., & Campos, E.C. (2022). Effective strategies for socio-educational intervention during the process of transition to adult life of unaccompanied minors from Africa. *Child & Family Social Work*, 28(2), 311-320. <https://doi.org/10.1111/cfs.12963>
- Flick, U. (2022). *The SAGE Handbook of Qualitative Research Design*. SAGE Publications Ltd. <https://doi.org/10.4135/9781529770278>
- Friebel, G., Lalanne, M., Richter, B., Schwardmann, P., & Seabright, P. (2021). Gender differences in social interactions. *Journal of Economic Behavior & Organization*, 186, 33-45. <https://doi.org/10.1016/j.jebo.2021.03.016>
- Gomez-Baya, D., Reis, M., & De Matos, M. G. (2019). Positive youth development, thriving and social engagement: An analysis of gender differences in Spanish youth. *Scandinavian Journal of Psychology*, 60(6), 559–568. <https://doi.org/10.1111/sjop.12577>
- Groark, C., Sclare, I., & Raval H. (2010). Understanding the Experiences and Emotional Needs of Unaccompanied Asylum-Seeking Adolescents in the UK. *Clinical child Psychology and Psychiatry*, 16(3), 421-442. <https://doi.org/10.1177/1359104510370405>
- Huemer, J., Karnik, N.S., Karnik, N.S., Voelkl-Kernstock, S., Granditsch E., Dervic K., Friedrich, M.H., & Steiner, H. (2009). Mental health issues in unaccompanied refugee minors. *Child and Adolescent Psychiatry and Mental Health* 3(13). <https://doi.org/10.1186/1753-2000-3-13>
- Immigratie- en Naturalisatiedienst. (2023). *Asylum Trends: Monthly Report on Asylum Applications in The Netherlands Recent Trends*. <https://ind.nl/nl/documenten/01-2024/at-december-2023-hoofdrapport.pdf>
- Joy, S., & Kolb, D.A. (2008) Are there cultural differences in learning style? *International Journal of Intercultural Relations*, 33(1), 69-85. <https://doi.org/10.1016/j.ijintrel.2008.11.002>

- Kauhanen I., & Kaukko, M. (2020). Recognition in the lives of unaccompanied children and youth: A review of the key European literature. *Child & Family Social Work, 25*(4), 875–883. <https://doi.org/10.1111/cfs.v25.410.1111/cfs.12772>
- Keles, S., Friborg, O., Idsøe, T., Sirin, S., & Oppedal, B. (2015). Depression among unaccompanied minor refugees: The relative contribution of general and acculturation-specific daily hassles. *Ethnicity & Health, 21*(3), 300–317. <https://doi.org/10.1080/13557858.2015.1065310>
- Kohli, R.K.S. (2006), The comfort of strangers: social work practice with unaccompanied asylum-seeking children and young people in the UK. *Child & Family Social Work, 11*, 1-10. <https://doi.org/10.1111/j.1365-2206.2006.00393.x>
- Larkin, R., & Lefevre, M. (2020). Unaccompanied young females and social works: meaning-making in the practice space. *British Journal of Social Work, 50*(5), 1570-1587. <https://doi.org/10.1093/bjsw/bcaa010>
- McLean, C.P., Asnaani, A., Litz, B.T., & Hofmann S.G. (2011). Gender Differences in Anxiety Disorders: Prevalence, Course of Illness, Comorbidity and Burden of Illness. *Journal of Psychiatric Research, 45*(8), 1027-1035. <https://doi.org/10.1016/j.jpsychires.2011.03.006>
- Mohwinkel, L., Nowak, A. C., Kasper, A. S., & Razum, O. (2018). Gender differences in the mental health of unaccompanied refugee minors in Europe: a systematic review. *BMJ Open, 8*(7), 1-6. <https://doi.org/10.1136/bmjopen-2018-022389>
- Nelson, L., & Lustur, S. (2014). “Adulthood” by Whose Definition? The Complexity of Emerging Adults’ Conceptions of Adulthood. In J. Arnett, *The Oxford Handbook of Emerging Adulthood* (pp. 421-437). New York: Oxford University Press.
- Raithelhuber, E. (2021). ‘If we want, they help us in any way’: how ‘unaccompanied refugee minors’ experience mentoring relationships. *European Journal of Social Work, 24*(2), 251-266. <https://doi.org/10.1080/13691457.2019.1606787>

- Ruitenburg, M., De Jong, A., Verheul, R., El Haji, S., Tuzgöl, S., & Naaktgeboren, S. (2022). *Alleen volwassen worden* (Nr. KOM006/2022). De Kinderombudsman en Nationale ombudsman. <https://www.kinderombudsman.nl/system/files/publications/2022-/Rapport%20Alleen%20volwassen%20worden.pdf>
- Schensul, J.J., & LeCompte, M.D. (2012). *Essential Ethnographic Methods: A Mixed Methods Approach*. AltaMira Press.
- Shemshack, A. & Spector, J.M. (2020). A systematic literature review of personalized learning terms. *Smart Learning Environments*, 7(33), 1-20. <https://doi.org/10.1186/s40561-020-00140-9>
- Temple, B., & Edwards, R. (2002). Interpreters/translators and Cross- Language Research: Reflexivity and Border Crossing, *International Journal of Qualitative Methods*, 1(2), 1-12. <https://doi.org/10.1177/160940690200100201>
- Vereniging van Nederlandse Gemeenten; & Nidos, December 2022. Handreiking ‘Overgang bij AMV’s met verblijfsvergunning die 18 jaar worden’. <https://vng.nl/sites/default/files/2023-01/Overgang-bij-amvs-met-verblijfsvergunning-die-18-jaar-worden-20221206.pdf>
- Von Werthern, M., Grigorakis, G., & Vizard, E. (2019). The mental health and wellbeing of Unaccompanied Refugee Minors (URMs), *Child Abuse & Neglect*, 98. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu.2019.104146>
- Winkens, K., Zijlstra, E., Post, W., Van Os, C., & Smit, M. (2023). Unaccompanied, but not alone: A systematic review of the influence of social relationships on the transition of unaccompanied refugee adolescents to adulthood. *Children and Youth Services Review*, 155, 1-21. <https://doi.org/10.1016/j.childyouth.2023.107190>

Appendix

Bijlage A – interviewschema zelfredzaamheid

	ONVOLDOENDE	MATIG	VOLDOENDE	GOED
Financiën	Maandelijks te weinig geld om basisbehoefte te betalen en groeiende schulden			Ruimte om te sparen Geen schulden
Werk en opleiding	Leerplichtigen	Geen school/opleiding		Opleiding > startkwalificatie
	Niet-leerplichtigen	Geen school en geen werk		Vast werk, naar vermogen, \geq 32 uur <i>of</i> Opleiding naar wens en vermogen
Tijdsbesteding	Geen activiteiten <i>of</i> Geen structuur en omgekeerd dag-nacht ritme			Zowel plezierige als nuttige activiteiten, naar tevredenheid en veel structuur en regelmaat
Huisvesting	Dakloos / Dreigende huisuitzetting <i>of</i> Onveilige huisvesting			Veilige, stabiele huisvesting met autonomie die past bij leeftijd/situatie
Huiselijke relaties	Negatieve invloed van of richting huisgenoten en geen actie om negatieve interacties aan te pakken <i>of</i> Huiselijk geweld			Steun van huisgenoten, open communicatie <i>of</i> Woont alleen (naar tevredenheid)

Mentale gezondheid	Dagelijks functioneren ernstig beperkt Geen behandeling of minimale behandeltrouw			Geen beperkingen in dagelijks functioneren
Lichamelijke gezondheid	Dagelijks functioneren ernstig beperkt Geen behandeling of minimale behandeltrouw			Lichamelijk gezond
Middelengebruik	Niet zonder middelen kunnen en dagelijks functioneren hierdoor beperkt Geen behandeling of minimale behandeltrouw			Geen afhankelijkheid van middelen
ADL (persoonlijke hygiëne, inkopen doen, koken, vervoeren, huishoudelijk werk, administratie, post)	Uitvoering onvoldoende			Uitvoering alle gebieden, zonder hulp
Sociaal netwerk	Contacten overwegend gespannen <i>of</i> Geen contacten			Contacten overwegend steunend en harmonieus Kan – naar behoefte – over alles praten met vrienden/familie
Deelname aan de maatschappij	Geen participatie			Veel participatie (>1 regelmatige activiteit buitenshuis)
Kennis van de maatschappij	Geen kennis van instanties en kan niet zelf contact leggen Niet op de hoogte van relevante van wet- en regelgeving			Kent organisaties/instanties die bij de leeftijd/situatie horen en kan

				zelfstandig contact leggen Is op de hoogte van relevante van wet- en regelgeving
Justitie	Strafblad; meerdere delicten			Geen contact met politie/justitie

		ONVOLDOENDE	MATIG	VOLDOENDE	GOED
Financiën		Maandelijks te weinig geld om basisbehoeften te betalen en groeiende schulden			Ruimte om te sparen Geen schulden
Werk en opleiding	Leerplichtig en	Geen school/opleiding			Opleiding > startkwalificatie
	Niet-leerplichtig en	Geen school en geen werk			Vast werk, naar vermogen, ≥ 32 uur <i>of</i> Opleiding naar wens en vermogen
Tijdsbesteding		Geen activiteiten <i>of</i> Geen structuur en omgekeerd dag-nacht ritme			Zowel plezierige als nuttige activiteiten, naar tevredenheid en veel structuur en regelmaat
Huisvesting		Dakloos / Dreigende huisuitzetting <i>of</i> Onveilige huisvesting			Veilige, stabiele huisvesting met autonomie die past bij leeftijd/situatie
Huiselijke relaties		Negatieve invloed van of richting huisgenoten en geen actie om negatieve interacties aan te pakken <i>of</i> Huiselijk geweld			Steun van huisgenoten, open communicatie <i>of</i> Woont alleen (naar tevredenheid)
Mentale gezondheid		Dagelijks functioneren ernstig beperkt			Geen beperkingen in dagelijks functioneren

	Geen behandeling of minimale behandeltrouw			
Lichamelijke gezondheid	Dagelijks functioneren ernstig beperkt Geen behandeling of minimale behandeltrouw			Lichamenlijk gezond
Middelengebruik	Niet zonder middelen kunnen en dagelijks functioneren hierdoor beperkt Geen behandeling of minimale behandeltrouw			Geen afhankelijkheid van middelen
ADL (persoonlijke hygiëne, inkopen doen, koken, vervoeren, huishoudelijk werk, administratie, post)	Uitvoering onvoldoende			Uitvoering alle gebieden, zonder hulp
Sociaal netwerk	Contacten overwegend gespannen <i>of</i> Geen contacten			Contacten overwegend steunend en harmonieus Kan – naar behoefte – over alles praten met vrienden/familie
Deelname aan de maatschappij	Geen participatie			Veel participatie (>1 regelmatige activiteit buitenshuis)
Kennis van de maatschappij	Geen kennis van instanties en kan niet zelf contact leggen Niet op de hoogte van relevante van wet- en regelgeving			Kent organisaties/instanties die bij de leeftijd/situatie horen en kan zelfstandig contact leggen Is op de hoogte van relevante van wet- en regelgeving

Justitie	Strafblad; meerdere delicten	Geen contact met politie/justitie

Bijlage B – interviewschema's begeleiding***Interview m.b.t. begeleiding (18+)***Huidige begeleiding

[tablet]

- Van wie?
(mentor, voogd, opvangouder, vrienden, familie, vrijwilliger, gemeente etc.)
- Waarmee?
(financiën, verzekeringen, opleiding, werk, gezinshereniging, sport/hobby's etc.; domeinen ZRM)
- Hoeveel/hoe vaak?

*Algemeen**

- Wat vind je van de begeleiding die je op dit moment krijgt? / Ben je blij/tevreden met de hulp die je krijgt?
- Welke hulp helpt jou het meest? / Welke hulp vind jij het belangrijkste?
- Welke hulp vind je overbodig? / Zijn er ook dingen waar je hulp bij krijgt maar waarmee je eigenlijk geen hulp nodig hebt?
- Welke hulp mis je? / Zijn er ook dingen waar je graag hulp bij zou willen, maar waarbij je op dit moment geen hulp krijgt?
- Zijn er dingen die jij niet zo fijn vindt? / Zijn er dingen die jouw begeleider beter of anders kan doen?

* Als iemand aangeeft helemaal geen hulp te krijgen, dan hoeft deze vragen niet te stellen.

Begeleiding voor 18de verjaardag:

- Van wie?
- Waarmee?
- Hoeveel/hoe vaak?

- Wat vond je van de begeleiding die je kreeg voordat je 18 werd?
- Wist je wat er geregeld moest worden voordat je 18 werd? (overzicht)
 - o Welke dingen wist je wel en welke niet?
 - o Van wie had je daarover gehoord? Hoe had diegene dat aan jou verteld?
- Regelde je veel zelf, samen met iemand of regelde anderen veel voor jou?
- In hoeverre voelde je je voorbereid op je 18de verjaardag en alles wat daarbij kwam kijken?
- Wat was goed/fijn in deze voorbereiding?
- Zijn er ook dingen die je hebt gemist?
- Zijn er dingen die jij niet zo fijn vond? / Zijn er dingen die jouw mentor/voogd/iemand anders beter of anders had kunnen doen?
(Bijv: eerder willen horen over veranderingen, meer uitleg, meer overzicht, to do lijst oid)

Overgang:

- Blevен er na je 18de mensen betrokken die jou ook al voor je 18de hielpen?
 - o Zo ja, wie?
 - o Hoe was dat voor jou?
- Miste je bepaalde hulp die wegviel nadat je 18 was geworden?

*Interview m.b.t. begeleiding 18-*Huidige begeleiding

[tablet]

- Van wie?
(mentor, voogd, opvangouder, vrienden, familie, vrijwilliger, gemeente etc.)
- Waarmee?
(financiën, verzekeringen, opleiding, werk, gezinshereniging, sport/hobby's etc.; domeinen ZRM)
- Hoeveel/hoe vaak?

*Algemeen**

- Wat vind je van de begeleiding die je op dit moment krijgt? / Ben je blij/tevreden met de hulp die je krijgt?
- Welke hulp helpt jou het meest? / Welke hulp vind jij het belangrijkste?
- Welke hulp vind je overbodig? / Zijn er ook dingen waar je hulp bij krijgt maar waarmee je eigenlijk geen hulp nodig hebt?
- Welke hulp mis je? / Zijn er ook dingen waar je graag hulp bij zou willen, maar waarbij je op dit moment geen hulp krijgt?
- Zijn er dingen die jij niet zo fijn vindt? / Zijn er dingen die jouw begeleider beter of anders kan doen?

* Als iemand aangeeft helemaal geen hulp te krijgen, dan hoeft deze vragen niet te stellen.

Begeleiding voor 18de verjaardag:

- Van wie?
- Waarmee?
- Hoeveel/hoe vaak?

- Wat vond je van de begeleiding die je kreeg voordat je 18 werd?
- Wist je wat er geregeld moest worden voordat je 18 werd? (overzicht)
 - o Welke dingen wist je wel en welke niet?
 - o Van wie had je daarover gehoord? Hoe had diegene dat aan jou verteld?
- Regelde je veel zelf, samen met iemand of regelden anderen veel voor jou?
- In hoeverre voelde je je voorbereid op je 18de verjaardag en alles wat daarbij kwam kijken?
- Wat was goed/fijn in deze voorbereiding?
- Zijn er ook dingen die je hebt gemist?
- Zijn er dingen die jij niet zo fijn vond? / Zijn er dingen die jouw mentor/voogd/iemand anders beter of anders had kunnen doen?
(Bijv: eerder willen horen over veranderingen, meer uitleg, meer overzicht, to do lijst oid)

Voorbereiding 18

Intro, bijv: In Nederland is het zo dat er best veel dingen veranderen als je 18 jaar wordt.

- Weet jij daar al iets van? / Weet je wat er allemaal geregeld moet worden voor je 18 wordt? (overzicht)
 - o Welke dingen weet je?

- Van wie heb je daarover gehoord? En hoe heeft diegene dat aan jou verteld?
- Regel je veel dingen zelf, samen met iemand of regelen anderen het voor jou?
- In hoeverre voel je je voorbereid op je 18de verjaardag en alles wat daarbij komt kijken?
- Wat is goed/fijn in deze voorbereiding?
- Zijn er ook dingen die je mist?
- Zijn er dingen die jij niet zo fijn vindt? / Zijn er dingen die jouw mentor/voogd/iemand anders beter of anders kan doen?
 - (Bijv: eerder willen horen over veranderingen, meer uitleg, meer overzicht, to do lijst oid)

* Als een jongere nog helemaal geen idee heeft, kan je het vrij kort houden. Wel kan je dan vragen: Hoe zou je graag willen dat jouw mentor/voogd/iemand anders jou gaat helpen met de voorbereiding voor 18 jaar?

Toekomst:

- Denk je dat je na je 18de verjaardag ook nog behoefte hebt een hulp/begeleiding?
 - Van wie?
 - Waarmee?
- Weet je hoe je die hulp zou kunnen regelen? / Weet je naar wie je toe kan gaan/bellen/appen?

Bijlage C – codeboek

Code	Subthema	Thema
• Nidos/voogd • Docent • VWN • IND • DUO • Gemeente	(semi)overheid	Van wie hulp
• Begeleidingsorganisatie (A, B, C)* • VWN • Mentor	Begeleidingsorganisaties	Van wie hulp
• Partner • Kennissen van familie • Klasgenoten • Vrienden • Familie • Buurtgenoten • Vrijwilligers • Collega's	Sociaal netwerk	Van wie hulp
• Omstanders	Overig	Van wie hulp
• Post • Gezinshereniging • Afspraken maken/begeleiden • Regelzaken via internet • Werk • School • Sport • Reizen • Advies • Financiën • Zwemles	Regelzaken	Wat voor hulp
• Geld • Financiën • Werk	Financiën	Wat voor hulp
• Post • Taal	Taal	Wat voor hulp
• Fysieke gezondheid • Mentale gezondheid/stress • Advies	Welzijn	Wat voor hulp
• Zelfzorg	ADL	Wat voor hulp
• Post • Regels	Maatschappelijke kennis	Wat voor hulp

• Kennis van de maatschappij • Reizen		
• Sport • Zwemles • Activiteiten	Tijdsbesteding	Wat voor hulp
• Huisvesting	Huisvesting	Wat voor hulp
• Gewaardeerde hulp • Wat wordt er gemist/tips/wensen • Wat is overbodig • Verbetering hulp • Onjuiste hulp		Wat vinden zij van de hulp (beoordeling):
• Kennis hulp na 18 jaar • Kennis regelzaken na 18 • Kennis verschil 18+ 18- • Voorbereidend gesprek • Voorbereiding op 18 jaar worden • Wensen voor hulp na 18 • Hoe worden de regelzaken aangepakt • Gevoel voorbereid te zijn		Hulp voorbereiding 18 jaar
• Verschil voor en na 18 • Overeenkomsten voor en na 18 • Beoordeling hulp na 18 • Overgang hulp		Hulp na 18

* meerdere begeleidingsorganisaties werden genoemd, maar die zijn vanwege de privacy van de participanten geanonimiseerd.